

ДО ПИТАНЬ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ: сутність, стан, проблеми

Лілія Михайлич

Івано-Франківський університет права
ім. Короля Данила Галицького

Сутність і необхідність глобалізації української економіки. XXI ст. в розвитку світової економіки характеризується стрімкими темпами глобалізації економічних процесів. Уперше термін «глобалізація» ввів у наукову лексику у 1983 р. американський економіст Т. Левітт, забезпечивши подальший розвиток цієї наукової категорії як тенденції світового економічного розвитку в численних наукових дослідженнях і публікаціях.

Дослідженню глобалізації присвячені праці провідних зарубіжних і вітчизняних економістів К. Акамацу, Р. Акоффа, С. Аптекара, В. Білошапки, В. Гейца, Дж. Гелбрейта, П. Друкера, Д. Лук'яненка, В. Новицького, Ю. Макогона, М. Портера, Ю. Пахомова, І. Рогача, С. Соколенка, В. Тарасовича, І. Школи, Я. Шашкевича та ін. Проте низка питань цієї важливої проблеми потребує свого подальшого вирішення. Зокрема, предметом нашої статті стало питання ролі глобалізації в розвитку української економіки.

Міжнародний, наднаціональний, світогосподарський поділ праці, інтернаціоналізація й інтеграція виробництва та обміну як об'єктивний процес світового глобалізаційного економічного розвитку вимагає суттєвої зміни економічної, грошово-кредитної, фінансової та соціальної політики в підприємницькій діяльності кожної держави.

Більшість економічно розвинутих держав світу, відповідно до реалій світового глобалізованого розвитку, здійснили та запровадили відповідні інституційні зміни у формі корпоративізованого поєднання великих і середніх підприємств спільними технологічними процесами, організаційними структурами, правовими і нормативними вимогами, фінансовими та грошово-кредитними схемами у формі корпорацій за принципом їх належності до того чи іншого виду міжнародних ринків товарів і послуг.

Українська ринкова економіка, яка почала розвиватися значно пізніше світової, не може залишатися осторонь світових економічних процесів, що відбуваються під впливом глобалізації та зачіпають всі сфери суспільного життя, адже вона вже відбулася й є

незаперечним фактом, об'єктивним процесом із своїми міжнародними економічними законами, положеннями й угодами. Тому Україна, що серед інших постсоціалістичних держав світу нині інтегрується до функціональних структур світової економіки, мусить та повинна пристосовуватися до цих умов для її ефективного економічного і соціального розвитку. Ефективність такого розвитку залежатиме від того, наскільки вміло (або чи невдало) українська економіка інтегрується в глобалізовану світову економіку, зуміє пристосуватися до об'єктивних і суб'єктивних міжнародних ринкових умов і правил.

Відомий американський економіст (колишній старший віце-президент Світового Банку Джозеф Стігліц) описує глобалізацію світової економіки як «потугу принести величезне добро, і для Країн Східної Азії, які запроваджували глобалізацію на своїх власних умовах, власними темпами, вона стала величезною вигодою... Глобалізація сама по собі не є ні доброю, ні поганою. Я вважаю, що глобалізація – усунення бар'єрів для вільної торгівлі і тісніша інтеграція національних економік – може бути доброю силою і що вона має потенціал щоб зробити багатшим кожного у світі, зокрема...» [1, с. 16-17].

На незворотності глобалізаційних процесів наголошує і відомий німецький економіст К. Хеннінг. Він, зокрема, вважає, що «...нова економіка не стане обмежуватися невеликим колом високорозвинених країн, врешті-решт вона охопить усю світову економіку» [2, с. 15].

Глобалізація економіки принесла значні вигоди людям у всьому світі. Найбільш очевидні з них – економічне зростання, збільшення виробництва, поширення та розвиток сучасних технологій. Крім того, вона сприяла посиленню міжнародної координації зменшенню масштабів міжнародних конфліктів, що розглядається як один із негативних аспектів глобалізації, шляхом розвитку глобального співробітництва на основі політичних угод та створення міжнародних інститутів. Глобалізаційний процес не може

розглядати як гру з нульовим результатом: всі країни можуть опинитися у виграші, хоча деякі в більшому ступені, ніж інші, якщо вони готові ефективно скористатися пропонуваними можливостями. Слід враховувати також те, що обмеження ефекту глобалізації та відтягування на більш пізні строки призведуть лише до зменшення вигод від неї та збільшення втрат. Сьогодні всі погоджуються з тим, що глобалізація – це об'єктивний процес й іншої альтернативи не існує [3]. Тому з упевненістю можна стверджувати, що основні процеси, пов'язані з глобалізацією (трансграничні потоки товарів, послуг, капіталу, технологій, інформації та міждержавне переміщення людей; переважання орієнтації на світовий ринок у торгівлі, інвестуванні й інших трансакціях (на рівні фірм), територіальна та інституціональна інтеграція ринків), продовжуватимуться і в найближчі десятиліття, а основними суб'єктами світової економіки будуть транснаціональні корпорації [4, с. 406].

Місце України в глобальній економіці можна оцінити через істотні конкурентні переваги, що визначають ефективність української економіки, яка, маючи 0,7 % населення володіє 5 % світових природних ресурсів. Це, насамперед, унікальні чорноземні ґрунти (понад 20 % світових ресурсів), запаси залізних і марганцевих руд (понад 14 та 43 % загальносвітових). Україна посідає також провідні місця за запасами титану, цирконію, літію, рафіту, коаліну, сірки, калійних солей тощо. За даними Національного інституту стратегічних досліджень, мінерально-сировинна база України включає близько 20 010 родовищ і проявів 113 корисних копалин, із яких 829 родовищ 97 видів мінеральної сировини мають промислове значення. У вартісному іразі розвідані протягом другої половини XX ст. запаси родовищ корисних копалин щінуються в 7–7,5 трлн дол. США [5, с. 6], а загальна нормативна грошова оцінка земельних ресурсів України, за даними Інституту аграрної економіки, сягає майже 400 трлн грн [6, с. 9]. Україна має один із найпотужніших у Європі структурно розгалужений промисловий комплекс; перспективне агропромислове виробництво; третину запасів чорюзему та 27 % орної землі Європи; високий науково-освітній і технологічний рівень кадрового потенціалу суспільства, сучасну мережу вищої школи; посідає шосте місце у світі з експорту сталі, сьоме – з експорту новітньої брой; входить до п'ятірки країн, що воюдіють найпередовішими аерокосмічними ехнологіями; займає 5–6 місце серед світових експортерів зерна; одне з провідних місць Європи за транзитними можливостями [7,

с. 489]. Проте індекс глобальної конкурентоспроможності економіки України (World Economic Forum) за 2007–2008 рр. займає лише 73 позицію в рейтингу 131 країн світу (у 2006–2007 рр. – відповідно 69 місце серед 125 країн) [8].

Нааявність позитивних передумов економічного прогресу нашої держави свідчить про особливу значимість суб'єктивного чинника – ефективної економічної політики, що покликана забезпечити випереджаючі темпи зростання української економіки, подолання існуючого відставання як за кількісними, так і за якісними параметрами економічного розвитку.

На жаль, Україна суттєво запізнилася з глобалізацією економіки. Маючи потужні ресурси, доволі розгалужений промисловий та аграрний комплекси, вона не скористалася своїми можливостями. Відсутність цілеспрямованої національної соціально-економічної політики, різнобічної політичних партій і фракцій у парламенті, прорахунки в державному управлінні не дозволили за роки незалежності здійснити радикальні економічні реформи та прийняти відповідне законодавство, зорієнтовані на успішне входження (інтегрування) України до світової, чи навіть Європейської глобальної економічної системи.

Лібералізація торгівлі й обмеження політики протекціонізму як один із чинників глобалізації призвели до зростання зовнішньої торгівлі та стали чи не найпершим кроком держав на шляху до інтеграції у світові фінансові ринки. Під глобалізацією розуміють величезне збільшення масштабів світової торгівлі й інших процесів міжнародного обміну в умовах дедалі відкритішої, інтегрованої світової економіки, яка не визнає кордонів [4, с. 397].

Міжнародна торгівля ґрунтується на законі порівняльних (вартісних) переваг, що визначають місце кожної держави у міжнародному поділі праці та спеціалізації виробництва. Хоча за загальним обсягом операцій у системі світогосподарських зв'язків міжнародна торгівля останнім часом втратила провідне місце, її обсяг і значення зростає. Про це свідчить зростання обсягів міжнародної торгівлі. Економісти навіть стверджували про вибуховий характер цього зростання у 90-х роках XX ст., коли обсяги міжнародної торгівлі зростали на 6 % щорічно. За останні 30 років міжнародна торгівля досягла вищих темпів зростання у 2000 р. – 12,5 %, що становило приблизно 8 трлн дол. США. За даними експертів ОЕСР, обсяг міжнародної торгівлі у 2006 р. зріс на 9,6 %, у 2007 р. – на 7,7, у 2008 р. – на 8,4 % [9, с. 20].

Світова організація торгівлі (далі – СОТ) прогнозує подальше зростання міжнародної торгівлі у XXI ст., причиною якого є поліпшення господарської кон'юнктури в розвинутих індустріальних країнах, у країнах Південно-Східної Азії та Латинської Америки, активне включення до міжнародної торгівлі країн Центральної та Східної Європи [3, с. 52]. За прогнозами фахівців, у перше десятиліття XXI ст. найбільш конкурентоспроможними будуть США й Азійські держави. У 2030 р. до трійки найбільш конкурентоспроможних держав увійдуть США, Японія та Китай [10, с. 166].

Україна за роки незалежності досягла певних успіхів, але навряд чи можна назвати їх стабільними й ефективними, насамперед з огляду на результати останніх років, які призвели до різкого збільшення дефіциту (від'ємного сальдо), що спричинило суттєву дестабілізацію грошово-кредитної системи країни (табл. 1).

Таблиця 1. Зовнішня торгівля України товарами у 1996–2008 рр., млрд дол. США

Рік	Експорт	Імпорт	Сальдо (+/-)
1996	14,4	17,6	-3,2
2000	14,6	14,0	+0,6
2001	16,3	15,8	+0,5
2002	18,0	17,0	+1,0
2003	23,1	23,0	+0,1
2004	32,7	29,0	+3,7
2005	34,3	36,1	-1,8
2006	38,4	45,0	-6,6
2007	49,3	60,6	-11,3
2008 (11 місяців)	63,0	80,8	-17,8

Табл. 1–3 складені автором [8; 11, с. 267; 12, с. 258; 13, с. 624; 14, с. 5–17, 94–107].

Наведені дані свідчать, що динаміка експорту значно відстає від темпів зростання імпорту, внаслідок чого тільки за останні 4 роки імпорт товарів перевищив експорт на 37,5 млрд дол. США; з них лише у 2008 р. (за 11 місяців) – на 17,8 млрд дол. США, що суттєво позначилося на зростанні ціни долара в Україні та дестабілізувало грошово-кредитну ситуацію як комерційних банків, так і НБУ.

Значне мінусове сальдо зовнішньої торгівлі товарами компенсовано незначним позитивним сальдо зовнішньої торгівлі послугами, в операціях з якими переважають транспортні, ділові, професійні та технічні послуги, державні послуги, послуги з ремонту, а найшвидшими темпами зростають фінансові, страхові, комп'ютерні послуги (табл. 2).

Таблиця 2. Зовнішня торгівля України послугами у 1996–2008 рр., млрд дол. США

Рік	Експорт	Імпорт	Сальдо (+/-)
1996	4,7	1,2	+3,5
2000	3,5	1,1	+2,4
2001	3,5	1,1	+2,4
2002	4,1	1,2	2,9
2005	6,1	2,9	+3,2
2006	7,5	3,7	+3,8
2007	9,0	8,0	+1,0
2008 (11 місяців)			

Україна належить до держав з високим рівнем відкритої економіки, на яку припадає 0,07 % світового ВВП і 0,5 % світового експорту [3, с. 65]. Зовнішньоторговельні операції з товарами Україна здійснювала з партнерами із 216 країн світу, але динаміка експорту й імпорту негативно вплинула на загальний соціально-економічний стан і політичний імідж України. Лише за 11 місяців 2008 р. імпорт товарів перевищив експорт відповідно на 55 і 44 % (див. табл. 2), і тільки торгівля з країнами Азії, Африки й Америки дещо перевищила експорт над імпортом (табл. 3).

Пожвавлення приросту експортно-імпортних операцій України розпочалося з 1996 р. (із уведенням в обіг національної грошової одиниці).

Серед регіонів світу провідні місця у зовнішній торгівлі товарами посідають СНД та Європа. Частка в експорті й імпорті з країнами СНД становила відповідно у 1996 р. 51 та 63 %, у 2000 р. – 31 і 67, у 2005 р. – 31 і 47 %, у 2007 р. – 37 та 42 %, за 11 місяців 2008 р. – 35 та 40 %. Частка експорту, починаючи з 2000 р., коливалася в межах 31–37 % у порівнянні з 51 % у 1996 р.

З країнами Європи частка в експорті й імпорті становила: у 1996 р. – 24 та 26 %, у 2000 р. – 32 та 31 %, у 2005 р. – 32 та 35 %, у 2007 р. – 30 та 38 %, за 11 місяців 2008 р. – 29 та 35 %. Решта 32 % обсягу експорту та 20 % імпорту розподілилися між Азією, Америкою й Африкою (у 2007 р., відповідно, – 22 та 15 %, 5 і 4 %, 6 і 1 %); 36 % експорту та 25 % імпорту за 11 місяців 2008 р. розподілилися відповідно 24 і 18 %, 6 і 5 %, 6 та 2 % [8; 11–14].

Найбільші обсяги експортних поставок та імпорتنних надходжень товарів в Україну серед країн-партнерів за останні два роки відображено графічно (рис. 1, 2).

Аналіз імпорту товарів засвідчив, що суттєво збільшилися обсяги надходжень з України з Австралії й Океанії (у 3,9 раза), Африки (у 2,5 раза), Америки (на 95,8 %).

Таблиця 3. Динаміка зовнішньої торгівлі України товарами у 1996–2008 рр., млн дол. США

Країни	Експорт					Імпорт				
	1996	2000	2005	2007	11 місяців 2008	1996	2000	2005	2007	11 місяців 2008
Всього:	14400,8	14572,5	34228,4	49296,1	63046,2	17603,4	13956,0	36136,3	60618,0	80757,1
СНД:	7405,2	4497,5	10730,6	18614,6	22269,6	11175,9	8039,9	17029,3	20184,6	32060,6
Російська Федерація	5577,4	3515,6	7490,1	12668,5	14873,2	8816,6	5824,9	12842,5	16838,2	18713,6
Білорусь	722,5	272,1	891,1	1561,5	1983,1	384,5	601,9	939,8	1445,4	2691,9
Грузія	183,2	37,8	199,5	527,6	615,1	3,8	10,3	41,0	100,2	176,2
Казахстан	90,9	76,8	667,1	1433,5	1593,7	243,6	412,8	186,4	1686,6	2922,1
Молдова	237,8	176,3	678,6	911,3	1108,4	72,6	35,3	84,2	168,2	161,5
Туркменістан	274,0	148,4	187,2	196,6	338,8	1541,2	946,2	2678,1	4707,4	5293,9
Узбекистан	178,7	114,0	150,6	346,9	523,0	60,8	178,0	205,3	546,0	1993,4
Інші країни світу	6995,6	10075,0	23497,8	30681,5	40776,6	6427,5	5916,1	19107,0	35048,5	48696,4
Європа	3456,9	4680,0	10881,4	14773,8	18488,4	4655,6	4311,5	12666,4	23048,0	28639,1
Німеччина	431,9	741,4	1285,2	1644,5	1723,1	1068,7	1134,4	3383,8	5830,0	6710,8
Італія	344,6	638,9	1892,6	2675,1	2765,3	341,8	346,0	1030,2	1788,7	2284,6
Польща	362,7	417,9	1010,4	1636,9	2172,4	510,7	312,5	1405,9	2920,0	4094,0
Словаччина	230,6	230,9	507,7	645,2	842,1	183,1	124,4	304,0	523,5	707,4
Угорщина	471,6	327,3	688,8	1235,1	1304,1	238,3	165,4	647,7	1240,9	1271,2
Чеська Республіка	143,0	188,9	376,9	429,0	647,4	239,1	162,9	594,0	1154,6	1281,7
Азія	2711,0	3437,9	8377,4	10354,0	14418,6	668,8	823,0	4644,5	8942,0	14283,4
Китай	768,1	628,9	711,1	431,7	522,5	90,2	131,9	1810,5	3307,5	5181,7
Кіпр	39,6	176,5	217,0	174,5	431,0	15,5	29,4	4,8	19,4	62,4
Туреччина	408,7	868,5	2026,7	3645,3	4435,9	109,8	159,9	607,7	972,3	1827,7
Республіка Корея	63,2	146,3	202,2	177,2	558,2	48,0	109,9	648,5	1864,9	1939,7
Африка	210,4	731,5	2393,9	2792,0	3731,3	141,5	136,4	426,2	673,1	1459,6
Єгипет	96,8	221,0	798,8	880,0	1501,0	12,2	2,4	37,1	77,5	81,4
Америка	598,3	1217,5	1831,2	2686,3	4012,2	931,0	581,4	1265,5	2255,4	3900,4
США	376,3	725,3	956,5	1058,0	1900,9	569,8	360,4	710,0	1404,5	2611,8

Азії (на 82,2 %), Європи (на 39,7 %), країн СНД (на 39,2 %). Зросли обсяги імпорту товарів з усіх основних країн-партнерів: Білорусі – у 2,2 раза (за рахунок збільшення поставок енергетичних матеріалів; нафти та продуктів її переробки, наземних транспортних засобів, крім залізничних і механічного обладнання), Казахстану – на 91,6 %, Китаю – на 78, Польщі – на 58,6, Німеччини – на 29,1, Туркменістану – на 24,1, Російської Федерації – на 23,3 %.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилася частка енергетичних матеріалів; нафти та продуктів її переробки – з 26,7 до 26,9 %, наземних транспортних засобів (крім заліз-

ничних) – з 12,9 до 13,5, чорних металів – з 3,8 до 4, руд, шлаків і золи – з 1,6 до 2,4 %. Зменшилася частка механічних машин – з 12,3 до 11,2 %, електричних машин – з 5 до 4,4, полімерних матеріалів, пластмас – з 4,5 до 4,1 % [8].

Значним системним недоліком у зовнішній торгівлі товарами, особливо у 2008 р. було те, що кожного місяця темпи приросту імпорту суттєво перевищували темпи росту експорту (рис. 3).

Негативним фактором у зовнішній торговельній політиці України за останні роки стала некеріваність і безконтрольність із сторони уряду, що призвело до різкого перевищення імпорту товарів над експортом. Коefіцієнт покриття експортом імпорту знизився з 0,95 у 2005 р., 0,81 у 2007 р. до 0,78 у 2008 р. Така негативна динаміка зовнішньої торгівлі та «вимивання» за останні 4 роки з грошової маси 37,4 млрд дол. США значно загострило кризові явища української економіки, розбалансувало грошово-кредитний обіг, різко підвищило ціну та попит на долар і євро. Слід зазначити, що негативне сальдо

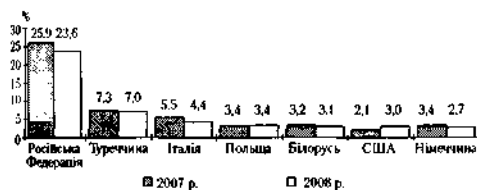

Рис. 1. Основні країни-партнери в експорті товарів [8]

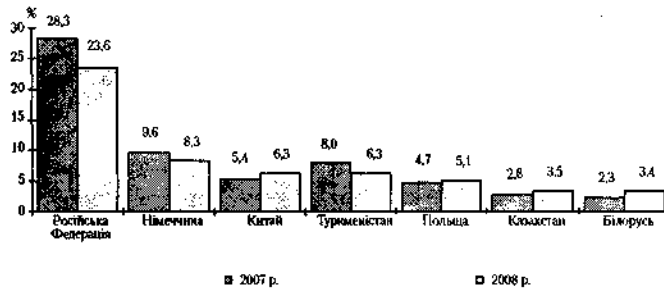

Рис. 2. Основні країни-партнери в імпорті товарів [8]

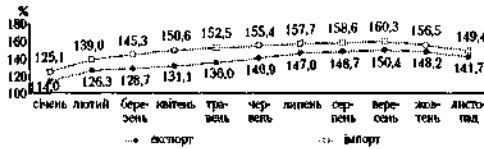

Рис. 3. Темпи зростання (зниження) експорту-імпорту товарів за січень-листопад 2008 р. (до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком) [8]

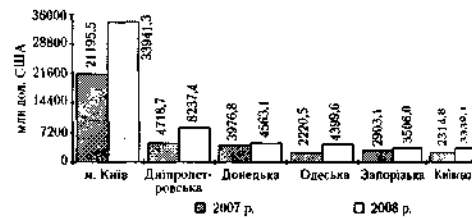

Рис. 4. Обсяги імпорту товарів за окремими регіонами [8]

зовнішньої торгівлі зросло за рахунок не зниження експорту товарів, який за останні три роки практично подвоївся (з 34,2 млрд дол. США у 2005 р. до 63,0 млрд дол. за 11 місяців 2008 р.), а різкого збільшення імпорту (з 36,1 млрд дол. у 2005 до 80,8 млрд дол. за останні 11 місяців 2008 р., або у 2,2 раза).

Важливою проблемою зовнішньої торгівлі є перелік товарів, що ввозяться та вивозяться з країни. Товарна структура зовнішньої торгівлі України чітко окреслює сировинний характер. За 10 років товарна структура експорту й імпорту не зазнала суттєвих змін. Основою товарної структури експорту залишаються недорогочінні метали та вироби з них (у 1997 р. – 41,5 % та 42 % у 2007 р.); продукція хімічної промисловості (у 1997 р. – 10,2 % та 8,2 % у 2007 р.); мінеральні продукти (9,2 % у 1997 р. та 8,7 % у 2007 р.); сільськогосподарська продукція (7,9 % у 1997 р. та 8,5 % у 2007 р.).

У загальному обсязі імпорту товарів переважали та переважають мінеральні продукти (47,6 і 28,4 %), машини, устаткування (15,2 і 17,5), продукція хімічної промисловості (7,3 та 8,8), засоби транспорту (5 і 13,6), машини, устаткування та механізми (15,2 та 17,5 %) [8–14].

У структурі українського експорту переважають товари з низьким ступенем обробки, що зумовлює його вразливість до змін у зовнішній кон'юктурі, яка залишається основним чинником динаміки експорту та підтверджує формування зовнішнього сектора на основі використання природних конкурентних переваг.

Характерною ознакою зовнішньої торгівлі є те, що експорт чорних металів та виробів з них і продукції хімічної промисловості збільшуватиметься порівняно з рештою галузі повільнішими темпами через нижчі темпи зростання зовнішнього попиту на цю продукцію. Тому підприємства чорної металургії, машинобудування, хімічної та харчової промисловості погребують нових технологічних інвестицій для збільшення в подальшому експорту частки продукції з порівняно високим ступенем обробки.

Переважання орієнтації на світовий ринок у торгівлі з порівняно високим рівнем залежності та не достатньо розвинутою диференціацією географічної структури торгівлі залежність від одного або декількох основних торгових партнерів (як, наприклад, енергозалежність України від Росії) для уникнення негативних наслідків вимагає встановлення стратегічного порогу залежності (співвідношення між обсягом зовнішнього товарообrotу та національним доходом).

За 2008 р. (11 місяців) Україна збільшила в 4,1 раза імпорт дорогоцінного або напідорогоцінного каміння, дорогоцінних металів і виробів з них, у 2,5 раза – взуття, головних уборів, парасольок, у 2,3 продуктів тваринного походження, у 1,8–2 – меблів та іграшок, у 1,8 – продуктів рослинного походження, у 1,7 – жирів та олії, у 1,6 – деревини та виробів з деревини, транспортних засобів, у 1,5 – шкіряної та хутряної сировини, виробів з них, текстилю, виробів з текстилю, у 1,3 – готових харчових продуктів (зокрема, у 2,3 раз за цукру), більшість з яких національне виробництво.

робництво може забезпечити самостійно [1; 8; 11].

Найбільші партії товарів закуповували в Києві, Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Харківській та Одеській областях (рис. 4). Це ті області, які зараз не найбільше потерпають від фінансової кризи.

Для нормалізації зовнішньої торговельної політики, на нашу думку, необхідні ефективна система заходів, спрямованих на ліквідацію розриву між експорто- та імпортоємністю економіки, оптимізація структури торгівлі, підвищення ефективності зовнішньоторговельних операцій, що дозволить зміцнити економічну безпеку держави. У сфері зовнішньої торгівлі слід прагнути до географічної диверсифікації ринків збуту; захисту внутрішнього ринку від надмірного ввезення недефіцитної продукції; розв'язання проблем, пов'язаних із продажем товарів на світовому ринку за демпінговими цінами; забезпечення більш високого рівня повернення валютної виручки; диверсифікації джерел постачання продукції з метою зменшення ресурсної залежності від монопольних постачальників; приведення структури імпорту у відповідність із потребами національної економіки; впровадження такого режиму у сфері зовнішньої торгівлі, який би був більш відкритим, прозорим і стабільним.

Важливе значення має також запровадження ефективної митної політики (використання гнучких ставок ввізного мита на імпортовані товари з метою захисту та стимулювання власного товаровиробника, запровадження бар'єрів і контролю за доцільністю закупки товарів, які виробляє українська промисловість, тощо). Слід збалансувати експортно-імпортні операції, не допускати втрати валюти, намагатися з кожною країною-імпортером домовлятися та здійснювати адекватні експортні операції. Іншими словами, зовнішньоекономічна торгівля в Україні потребує комплексної національної стратегічної програми, спрямованої на стабільне щорічне зростання (на 10–15 %) обсягів виробництва, зокрема споживчих товарів, які б максимально забезпечували власні потреби та збалансованість експортно-імпортних операцій.

Висновки

Стратегічною метою для України на найближчі роки має бути перехід від експорту сировини до експорту готових товарів. Для цього необхідно суттєво розвинути переробну галузь, зокрема легку, харчову, машинобудівну промисловість, авіаційне ви-

робництво суднобудування, а стратегічними напрямками соціально-економічної діяльності держави мають бути оптимізація структури та зростання обсягів промислового і сільськогосподарського виробництва з орієнтацією на максимальне забезпечення споживчими товарами населення.

Отже, одним із основних завдань будь-якої держави в умовах розвитку світової глобалізації є ефективне використання переваг від повномасштабної інтеграції до світової економіки й одночасне обмеження негативних наслідків такої інтеграції.

Україна, як і інші постсоціалістичні держави світу, нині інтегрується до функціональних структур глобальної економіки, що є об'єктивно закономірним процесом, який має бути свідомим, виваженим, раціональним, враховувати всі можливі колізії та ризики.

На жаль, практика діяльності Уряду України на шляху до глобалізації за останні роки свідчить про значні прорахунки, зокрема у сфері зовнішньої торгівлі, що є фактором гострої фінансово-економічної та грошово-кредитної кризи в Україні. Тому розв'язання розглянутих проблем потребує нагального вирішення задля забезпечення збалансованості експортно-імпортних процесів, раціональності їх здійснення, підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Література

1. *Стігліц Дж.* Глобалізація та її тягар. – К., 2003.
2. *Хеннінг К.* Нова економіка: форми вияву, причини і наслідки. – К., 2006.
3. *Міжнародна економіка* / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон та ін.; За ред. Ю. Г. Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона. – К., 2009. – 560 с.
4. *Міжнародна економіка* / В. Є. Сахаров, В. С. Будкін, С. А. Єрохін та ін.; За ред. В. Є. Сахарова. – К., 2008. – 432 с.
5. *Сміток Г.* Природні ресурси – власність українського народу // *Голос України*. – 2007. – 11 грудня.
6. *Урядовий кур'єр*. – 2007. – 18 грудня.
7. *Економічна теорія* / А. Гальчинський, П. Єщенко; За ред. А. Гальчинського, П. Єщенка. – К., 2007.
8. *www.Ukrstat.gov.ua*.
9. *Міжнародна економіка* / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвина, В. М. Осипов; За ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвиної, В. М. Осипова. – К., 2008.
10. *Світова економіка* / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. І. Рогач та ін.; За ред. А. С. Філіпенка, В. С. Будкіна, О. І. Рогача. – К., 2007. – 637 с.
11. *Україна у цифрах у 2002 році*. – К., 2003.
12. *Україна у цифрах у 2007 році*. – К., 2008.
13. *Статистичний щорічник України: 1997 р.* – К., 1999.
14. *Статистичний бюлетень Держкомстату України: Зовнішньоекономічна діяльність у січні-вересні 2008 р.* – К., 2008.